

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ฐานการคิดอ่าน ทฤษฏีส่วนตนและส่วนรวม

อาจารย์สุภากร ชำนาญมะลี

ภาควิชาการพัฒนชุมชน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สาเหตุของการทุจริต

- ในประเทศที่กำลังพัฒนา การทุจริตมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างมาก เพราะกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา นั้นมีปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อต่อการเกิดการทุจริต เช่น
- แรงขับเคลื่อนที่อยากมีรายได้จำนวนมากเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจ หรือการว่างงาน มีสถานการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการทุจริตเป็นจำนวนมาก
- การออก กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เข้มแข็งหรือไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย การขาดเสถียรภาพทางการเมือง เป็นต้น กล่าวโดยสรุปสาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริตมีหลายประการ

สาเหตุของการทุจริต

- 1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** ปัญหาสำคัญของการทุจริตเกิดจากการขาดจิตสำนึก ขาดความซื่อตรงของตัว บุคคล ขาดความซื่อสัตย์ มีระบบการคิดที่ไม่ถูกต้อง ไม่สามารถแยกประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ได้
- และมีปัจจัยประกอบ ที่เป็นสภาพแวดล้อม ภายนอก ได้แก่ โอกาส สิ่งจูงใจ ช่องว่างทางกฎหมาย โดยทั่วไปแล้วความโลภและความไม่ซื่อสัตย์จะมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน แต่จะถูกยับยั้งด้วยคุณธรรมจริยธรรม

การที่ **ประโยชน์ส่วนตน**ขัดกับ**ประโยชน์ส่วนรวม** ทำให้**ประโยชน์ส่วนรวม**ลดลงกลายเป็น**ประโยชน์ส่วนตน** ซึ่งมีสาเหตุมาจากกรณี **"ระบบการคิด"** ที่ไม่ถูกต้อง

ไม่สามารถแยก
ประโยชน์ส่วนตนออกจากประโยชน์ส่วนรวมได้

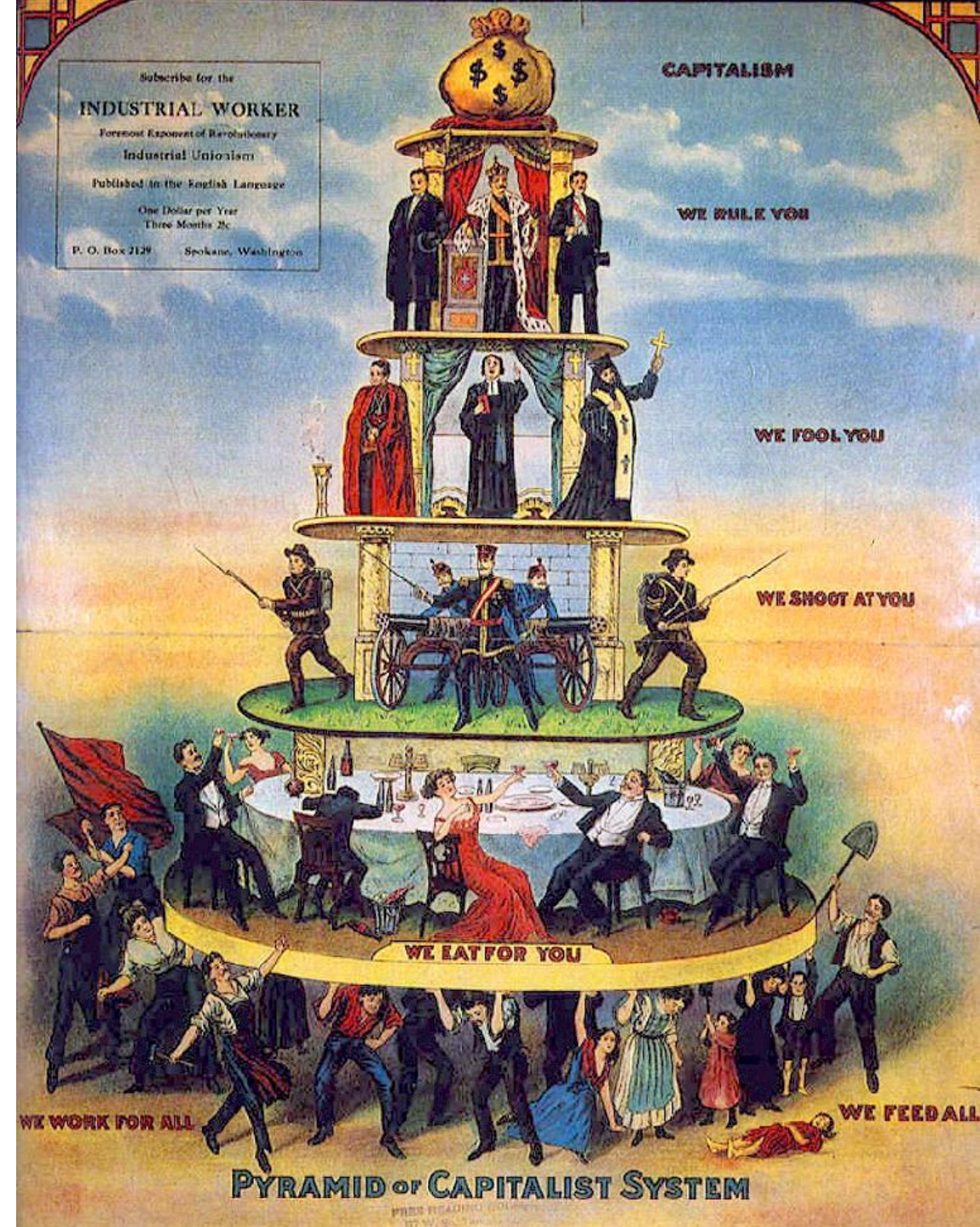

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- **2. สภาพแวดล้อมภายนอก** หมายถึงปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดหรือโอกาสในการทุจริต หรือทุจริตมากขึ้น เช่น การอำพรางซ่อนเร้น ไม่สามารถมองเห็นได้โดยง่าย มาตรฐานทางสังคมอาจไม่ได้บ่งชี้ไว้อย่างชัดเจนว่าสิ่งใดควรไม่ควรหรือบางสิ่งก็ไม่ผิดกฎหมาย อีกทั้งยังความซับซ้อนหลากหลายรูปแบบโดยทั่วไปแล้วสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้ออำนวยให้เกิดการทุจริต

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- 2.1 เศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีส่วนทำให้คนมุ่งเน้นการบริโภค สร้างความร่ำรวย วัตถุนิยม ความเหลื่อมล้ำ ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน รายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพที่สูงขึ้น ความแตกต่างระหว่างคนมีอำนาจกับคนไร้อำนาจ ทำให้คนแสวงหาคนทางที่จะลดช่องว่างนั้น ก่อให้เกิด การทุจริต

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- 2.2 การเมือง กระบวนการทางการเมืองขาดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ยาก ระบบพรรคการเมืองทำให้เกิดการรวมกลุ่มแสวงหาผลประโยชน์

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- **2.3 สังคม** ได้แก่ ค่านิยมของสังคมที่ยกย่องคนมีเงิน คนร่ำรวย ไม่สนใจว่าเงินนั้นได้มาอย่างไร เกิดลัทธิเอาอย่าง อยากได้สิ่งที่คุณรวยมี เมื่อเงินเดือนของตนไม่เพียงพอก็หาโดยวิธีมิชอบ
- หรือการอยู่ใน สภาพแวดล้อมที่เห็นการทุจริตเป็นสิ่งธรรมดา ข้าราชการชั้นผู้น้อยเห็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทุจริตแล้วไม่ถูก ลงโทษจึงเลียนแบบกลายเป็นความเคยชิน
- และมองไม่เห็นว่าการกระทำเหล่านั้นจะเป็นการทุจริต หรือมี ความสับสนระหว่างสินน้ำใจกับการทุจริต

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- **2.4 ด้านวัฒนธรรมและศีลธรรม** ได้แก่ การนิยมจ่ายเงินของนักธุรกิจให้กับข้าราชการที่ต้องการ ความสะดวกรวดเร็ว
- หรือการบริการที่ดีกว่าด้วยการลดต้นทุนที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมนี้บางครั้งอาจมีความซับซ้อนหรืออำพรางซ่อนเร้น เนื่องจากค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม ไม่ได้บ่งชี้ให้ชัดไปว่าสิ่งใดถูก-ผิด
- หรือบางครั้งการทุจริตนั้นเป็นค่านิยมทางวัฒนธรรมหรือถูกต้องเหมาะสม ในทางปฏิบัติ เช่น ผู้ปกครองบริจาคเงินให้กับโรงเรียนเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน เป็นต้น

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- **2.5 การบริหารงานภาครัฐขาดประสิทธิภาพ** เช่น ความบกพร่องในการบริหารงาน ความ บกพร่องในการตรวจสอบการทำงาน ต้องใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจ ระบบการบริหารแบบรวมศูนย์ทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจ ระเบียบขั้นตอนมีมากเกินไปผู้ติดต่อต้องเสียเวลามาก จึงเกิดการสมยอมกันระหว่างผู้ ให้กับผู้รับ ตำแหน่งหน้าที่อำนาจต่อการกระทำผิด

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- 2.6 กฎหมายหรือระเบียบมีช่องว่างหรือข้อบกพร่อง มีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อกำหนดจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมาตรการหรือข้อกำหนดดังกล่าวมีความซับซ้อน คลุมเครือ เลือกปฏิบัติ เป็น ความลับหรือไม่โปร่งใส มีข้อยกเว้นต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้เกิดการทุจริต นอกจากนี้การทุจริตมักหาพยานหลักฐานได้ยาก ยิ่งกว่านั้นกระบวนการพิจารณาพิพากษายังยุ่งยากซับซ้อนจนกลายเป็นผลดีแก่ผู้ ทุจริต

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- **2.7 ผู้ปฏิบัติงานขาดคุณธรรม ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ** และมีตำแหน่งหน้าที่ที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำผิด เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจมีสิทธิขาดในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งให้อิสระในการเลือกปฏิบัติเป็นอย่างมากว่าจะเลือกใช้อำนาจใด กับใครก็ได้ ก่อให้เกิดการทุจริตได้ง่าย

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- **2.8 การตกอยู่ใต้อิทธิพลของสถานการณ์** การอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมหรืออิทธิพลของผู้ทุจริต ทำให้เกิดการทุจริตตามกัน หรือจำเป็นต้องทุจริต
- **2.9 ขาดระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ** การขาดการควบคุมตรวจสอบ ของหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือกำกับดูแลอย่างจริงจัง ภาคประชาชนขาดความเข้มแข็ง ทำให้กระบวนการต่อต้านการ ทุจริตจาก ฝ่ายประชาชนไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- **2.10 สาเหตุอื่น ๆ** เช่น อิทธิพลของภรรยา เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิด สามีอันเป็นตัวการสำคัญที่ สนับสนุนและส่งเสริมให้สามีของตนทำการทุจริตเพื่อความเป็นอยู่ของครอบครัว การที่ข้าราชการผู้ใหญ่ ทุจริตแล้วไม่ถูกลงโทษ ทำให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยเลียนแบบจน กลายเป็นความเคยชิน และมองไม่เห็นว่าการกระทำเหล่านั้นจะเป็น การทุจริต หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสินน้ำใจกับ คอร์รัปชันแยกออกจากกัน

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- นอกจากสาเหตุดังกล่าวได้มีผู้เสนอทฤษฎี สามเหลี่ยมมทุจริต (**The Fraud Triangle**) เกี่ยวกับปัจจัย การทุจริตในองค์กร ไว้ดังนี้
- 1. มีความกดดันหรือแรงจูงใจ (**Motivation**) เกิดจาก
 - 1.1 ความกดดันในการปฏิบัติงาน เช่น กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานไว้สูงเกินไป หากปฏิบัติไม่ได้จะถูกลงโทษ จึงเป็นความกดดันให้ทำทุจริต
 - 1.2 แรงจูงใจส่วนตัว เช่น ความเดือนร้อนทางการเงิน นิสัยการใช้จ่ายเงิน เป็นต้น

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- **2. มีโอกาสในการกระทำผิด (Opportunity)** มีโอกาสในการกระทำผิดซึ่งอาจเกิดจากจุดอ่อน ในการควบคุมภายใน ขาดการแบ่งแยกหน้าที่ให้ชัดเจน การยกเว้นการควบคุม ขาดการควบคุมการเข้าถึง สินทรัพย์ที่สำคัญ ไม่มีระบบตรวจสอบที่ดี

สาเหตุของการทุจริต(ต่อ)

- 3. มีข้ออ้างหรือเหตุผลที่ทำให้ผู้กระทำมีความรู้สึกดีขึ้น
(Rationalization) มีข้ออ้างต่างๆ เช่น ความจำเป็น ความเดือดร้อนส่วนตัว วัฒนธรรมองค์กร ใครๆ ก็ทำ หรือทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ

- “คอร์รัปชันหลุมดำประเทศไทย” ให้เห็นผลกระทบของการทุจริตว่า ถ้าไม่มีการทุจริตปัจจุบันประเทศไทยจะมี มหาวิทยาลัยราชภัฏ 1,200 แห่ง โรงพยาบาล 177 แห่ง สถานีตำรวจ 17,400 แห่ง รัฐสภาแห่งใหม่ 30 ที่ รถไฟฟ้ารางคู่ขนาน 12 สาย รถไฟฟ้า **BTS 201** สถานี และโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ 5,100 แห่ง

ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ (ต่อ)

- การทุจริตนอกจากเป็นเรื่องผิดกฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรมแล้ว ยังเป็นเรื่องของความบกพร่องใน การบริหารบ้านเมือง ส่งผลกระทบต่อการลงทุนในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักลงทุนต่างชาติ ทำให้ การเติบโตทางเศรษฐกิจลดน้อยลงไปด้วยเช่นกัน เกิดช่องว่างของความไม่เท่าเทียมที่กว้างขึ้นของประชากรใน ประเทศ หรืออีกนัยหนึ่งคือระดับความจนนั้นเพิ่มสูงขึ้น

ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ (ต่อ)

- 1. **ด้านสังคม** มีผลกระทบต่อการสร้างบรรทัดฐานในการปฏิบัติงาน หรือสร้างค่านิยมผิดๆ เช่น ถ้าไม่ได้รับของกำนัลก็จะไม่ดำเนินการให้ การสร้างระบบพวกพ้องในการทำงาน กระทบต่อการตัดสินใจ-ผิด เนื่องจากผู้กระทำอ้างว่ารู้เท่าไม่ถึงการณ์ มีผลต่อศีลธรรม จริยธรรมในสังคม

ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ (ต่อ)

- **2. ด้านการเมือง การบริหาร และสถาบัน** การทุจริตทำลายความน่าเชื่อถือของระบบการเมือง เช่น การทุจริตในการเลือกตั้งก่อให้เกิดการบิดเบือนตัวบุคคลที่ควรจะได้เป็นผู้บริหารประเทศ นำไปสู่การมีผลต่อการกำหนดนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ ค่านิยมประชาธิปไตย ขาดความไว้วางใจจากประชาชน ขาดการพัฒนาด้านประชาธิปไตย

ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ (ต่อ)

- **3. ด้านเศรษฐกิจ** ทำให้การใช้จ่ายเงินในการทำธุรกิจสูงขึ้น เนื่องจากต้องจ่ายเงินเป็นค่าสินบนเพื่อ ความสะดวกในการทำงานรวดเร็วในการทำงาน ขาดการแข่งขันที่เป็นธรรม ธุรกิจขาดการพัฒนาหรือการ ปฏิบัติงานที่มี ประสิทธิภาพคุ้มค่าเพราะมีเส้นสายไม่จำเป็นต้องทำให้ดีก็ชนะการประมูล ได้ เกิดการบิดเบือนการตัดสินใจในทางเศรษฐกิจเพราะเจ้าหน้าที่เห็นแก่ อามิสสินจ้าง

ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ (ต่อ)

- ปัจจุบันประเทศไทยในอาเซียนเป็นกลุ่มประเทศเป้าหมายในการลงทุนของนักธุรกิจชาวต่างชาติ เนื่องจากมีปัจจัยการผลิตที่เอื้อต่อการลงทุน และประเทศไทยมีข้อได้เปรียบด้านทรัพยากรและปัจจัยการผลิต แต่การทุจริตส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ามาลงทุนของชาวต่างชาติ ทำให้การลงทุนเปลี่ยนไปยังสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซียแทน

ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ (ต่อ)

- **4. ผลกระทบต่อประชาชน** ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพจากรัฐลดลง เสื่อมศรัทธาใน กระบวนการยุติธรรม ขาดแรงจูงใจในการเป็นพลเมืองดี ไม่เต็มใจจ่ายภาษีเนื่องจากไม่เชื่อถือการ ดำเนินงานของรัฐขาดจิตสำนึกในการคัดค้านการทุจริต เกิดการแก่งแย่งแข่งขันโดยไม่คำนึงถึง คุณธรรม

เป้าหมายของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

- สำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำเสนอภาพรวมในอนาคตของประเทศเกี่ยวข้องกับการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต ดังนี้
- 1. **ประชาชนและสังคม ในอนาคตประชาชนและสังคม**ควรมีความตื่นตัวเกี่ยวกับการต่อต้านการ ทุจริตมากขึ้น สนใจข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตต่อประเทศมากขึ้น มีการแสดงออกซึ่ง การต่อต้านการทุจริต
- ประชาชนได้รับกระบวนการกล่อมเกลாதองสังคมให้เห็นว่าการทุจริตเป็นพฤติกรรมที่ ผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ
- สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนออกจาก ผลประโยชน์ส่วนรวม มีความละอายต่อตนเองและสังคม ไม่ยอมให้เกิดการกระทำทุจริตซึ่งจะส่งผลเสียหาย ต่อสังคม

เป้าหมายของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ต่อ)

- **2. เจตจำนงทางการเมือง** ประชาชนทุกคนมีความเป็นพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย มี กระบวนการเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนขึ้นมาดำรงตำแหน่งทางการเมือง รัฐธรรมนูญแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีเจตจำนงมุ่งให้ประเทศมีความโปร่งใส รัฐบาลจะต้องบริหารประเทศตามเจตจำนงทางการเมือง ของประชาชนมีความสุจริต โปร่งใส ประชาชนมีการตรวจสอบ รัฐบาลและนักการเมืองในการดำเนินงาน

เป้าหมายของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ต่อ)

- **3. กระบวนการภายใต้นโยบายของรัฐ** การทุจริตเชิงนโยบายจะเกิดขึ้นได้ยากขึ้น เนื่องจากประชาชน ให้ความสนใจ มีกลไกการตรวจสอบที่เข้มข้นมากขึ้นนำไปสู่ความโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล มีการวาง มาตรการเพื่อป้องกัน ระวัง ยับยั้งไม่ให้เกิดการทุจริตในระดับนโยบาย มุ่งให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อ ประชาชน

เป้าหมายของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ต่อ)

- 4. การป้องกันการทุจริต ให้ความสำคัญต่อกระบวนการป้องกันการทุจริต มีการพัฒนากระบวนการ และรูปแบบการป้องกันการทุจริตให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถระงับยับยั้งการทุจริตได้อย่าง เต็มที่ ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย พัฒนากลไกและกระบวนการป้องกันที่มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เป็นการป้องกันการทุจริตเชิงรุก เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่กระทำการทุจริต

เป้าหมายของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ต่อ)

- 5. การปราบปรามการทุจริต มีการปรับปรุงกลไกการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น ปรับปรุงกฎหมาย ตรากฎหมายใหม่ สนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษอย่างรวดเร็วเป็นรูปธรรม เพื่อให้ เกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่ได้รับ

เป้าหมายของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ต่อ)

- 6. **ดัชนีการรับรู้การทุจริตของไทย** เมื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิผลมากขึ้น รัฐให้ความสำคัญต่อการดำเนินการทุจริต องค์การต่อต้านการทุจริตดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ อัตราการ เกิดคดีทุจริตมีแนวโน้มลดลง
- ประชาชนไม่ยอมรับการทุจริต จะทำให้การรับรู้ของนานาชาติเกี่ยวกับ การทุจริตของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น
- ผลการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตดีขึ้น จะทำให้ประเทศไทย ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ มีความน่าเชื่อถือด้านเศรษฐกิจและการลงทุนเพิ่มขึ้น

- อย่างไรก็ตามการทุจริตมีวิวัฒนาการที่มีความซับซ้อนตรวจสอบได้ยากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นยุทธศาสตร์ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้ การทุจริตมีปริมาณลดน้อยลง สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการต้านทุจริต และได้รับการยอมรับจากนานาชาติ ประเทศ

